

Riksdagens förvaltningsutskott

Hänv: Förvaltningsutskottets begäran om skriftligt yttrande 29.9.2021

Ärende: Statsrådets redogörelse över den inre säkerheten, SRR 4/2021 rd

SAKKUNNIGYTTRANDE

Svenska Finlands folkting tackar för möjligheten att lämna ett skriftligt yttrande om Statsrådets redogörelse över den inre säkerheten inför utskottets sammanträde 29.10.2021. Folktinget tar ställning till redogörelsen i enlighet med sitt lagstadgade uppdrag att främja den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter (lag om Svenska Finlands folkting 1331/2003).

Inledning

Statsrådets redogörelse beskriver läget i fråga om Finlands inre säkerhet och de förändringskrafter som hänför sig till detta. Syftet med redogörelsen är att säkra den fortsatta utvecklingen av den inre säkerheten, så att Finland blir ett allt tryggare land för alla människor och befolkningsgrupper i framtiden.

Säkerhetsmyndigheterna har en avgörande roll när det gäller att garantera den inre säkerheten vid olyckor, störningar och brott. Det centrala målet i arbetet för att höja säkerheten är att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. I målbeskrivningen för Finland som världens tryggaste land år 2030 lyfts förverkligandet av språkliga rättigheter fram:

- Det ska säkerställas att medborgarnas språkliga rättigheter tillgodoses på ett faktiskt plan (5.1), och
- Utbildning och personalrekrytering ska borgen för att säkerhetsmyndigheterna har faktisk beredskap att betjäna allmänheten på finska och svenska (i synnerhet polisen, nödcentralen och räddningsmyndigheterna) (5.5.1)

Folktinget tar särskilt ställning till skrivningen i punkt 5.5.1 och dess betydelse för förverkligandet av språkliga rättigheter i det följande.

Utbildning av svenskkunnig yrkespersonal

Säkerhetsmyndigheterna kontaktas ofta i situationer som innebär risker eller hot mot enskilda personers liv, hälsa, säkerhet eller egendom. Myndigheterna ska följaktligen ha en tillräcklig språklig beredskap, så att de kan ge råd och hjälp på båda nationalspråken, svenska och finska, också i akuta nödsituationer i landet.

Folktinget konstaterar att tillgången på svenskkunnig personal har en avgörande betydelse för att de offentliga säkerhetstjänsterna ska kunna garanteras på både svenska och finska i praktiken. Utbildningen av svenskkunnig yrkespersonal inom polisväsendet, nödcentralsverksamheten och räddningsväsendet har en nyckelställning i det avseendet. Inom räddningsväsendet har det emellertid inte ordnats räddningsmannautbildning på svenska sedan år 2012. Behovet av svenskkunnig heltidspersonal inom räddningsväsendet har lett till att situationen är mycket utmanande inom de tvåspråkiga områdena och på Åland.

Folktinget har till följd av detta fört diskussioner om utbildningsbehovet med inrikesministeriets ledning. I ministeriets aktuella reform av utbildningen inom nödcentralsverksamheten och räddningsväsendet beaktas behovet av svenskkunnig yrkespersonal särskilt, vilket Folktinget har noterat med tillfredsställelse. Folktinget understryker vidare det viktiga i att även den utökade utbildningen av poliser, som omnämns i redogörelsen, omfattar den svenskspråkiga polisutbildningen. Behovet av svenskkunniga poliser gäller i första hand de tvåspråkiga polisinsrättningarna i landet och Ålands polismyndighet.

Folktinget framhåller att det därtill finns ett klart behov av att stärka de strukturella förutsättningarna för utbildningen av svenskkunnig yrkespersonal inom de nämnda förvaltningssektorerna.

När det gäller nödcentralsverksamheten och räddningsväsendet är det viktigt att utbildningen ordnas regelbundet inom de tvåspråkiga områdena i landet, så att rekryteringen av svenskkunniga studerande underlättas. Inom polisväsendet ordnas polisutbildningen på svenska regelbundet, men verksamhetsförutsättningarna för den svenskspråkiga utbildningsenheten vid Polisyrkeshögskolan bör stärkas med avseende på lärarresurserna.

Behovet av att stärka verksamhetsförutsättningarna gäller också de fem regionala polisenheter med svenska som majoritets- och arbetsspråk, som verkar inom tre tvåspråkiga polisinsrättningar i landet. Dessa polisenheter har till uppgift att trygga och även utveckla den svenskspråkiga polisservicen inom respektive polisinsrättning. För att polisenheterna ska kunna sköta sina uppgifter i enlighet med lagstiftarens vilja är det emellertid nödvändigt att deras formella ställning och uppgifter preciseras i lagstiftningen.

I punkt 5.5.1 omnämns även säkerhetsmyndigheternas personalrekrytering. Folktinget hänvisar till rekryteringens betydelse i anställningsprocessen och konstaterar att myndigheterna, när de anställer personal, ska försäkra sig om att den som anställs har sådana språkkunskaper som arbetsuppgifterna kräver.

Folktinget understryker slutligen det viktiga i att utbildningsbehovet inom polisväsendet, nödcentralsverksamheten och räddningsväsendet beaktas genom tillräcklig och kontinuerlig finansiering i statsbudgeten.

Folktinget ber riksdagens förvaltningsutskott skriva in i sitt betänkande:

- **att regelbunden utbildning av svenskkunnig yrkespersonal inom de tvåspråkiga områdena i landet (nödcentralsverksamheten och räddningsväsendet) är en förutsättning för att syftet i punkt 5.5.1 ska kunna uppnås**
- **att utbildningen av svenskkunnig yrkespersonal inom polisväsendet, nödcentralsverksamheten och räddningsväsendet bör säkerställas genom tillräcklig och kontinuerlig finansiering i statsbudgeten.**

Säkerhetsmyndigheternas service på svenska

Enligt syftet med redogörelsen ska Finland i framtiden bli ett allt tryggare land att leva i. Var och en ska kunna åtnjuta sina lagenliga rättigheter och friheter utan att behöva uppleva rädsla eller otrygghet.

Folktinget konstaterar att trygghetskänslan i språkligt hänseende ofta har en nära anknytning till enskilda personers möjligheter att använda sitt eget språk, och hur de blir bemötta, i kontakter med myndigheter och i samhället i övrigt.

Det har emellertid visat sig att svensk- och finskspråkiga personer upplever stora skillnader i säkerhetsmyndigheternas service på det egna språket. Detta framgår av forskningsrapporten Språkbarometern 2020 (justitieministeriets publikationer 2021:3). Det finns en avsevärd skillnad i de vitsord som svensk- och finskspråkiga minoriteter på lokal nivå ger i sin bedömning av nödcentralernas och polismyndigheternas tjänster. Svenskspråkiga svarande har upplevt brister i myndigheternas service på svenska, men också en negativ inställning till skyldigheten att ge service på svenska. Särskilt den språkliga kommunikationen med polisen har i vissa fall visat sig vara utmanande.

Folktinget konstaterar att dessa forskningsresultat är oroväckande från flera perspektiv. Säkerhetsmyndigheternas skyldighet att tillgodose språkliga rättigheter förverkligas inte om kommunikationen på svenska är alltför bristfällig eller uteblir. Detta kan i stället fördröja ett effektivt agerande och i värsta fall riskera människors liv och hälsa. Negativa attityder kan resultera i frustration och en känsla av otrygghet hos de personer som är föremål för myndigheternas åtgärder, vilket inte heller motsvarar redogörelsens syfte.

Folktinget hänvisar till detta och konstaterar att det är angeläget att regeringen utan dröjsmål överväger åtgärder för att komma tillrätta med de utmaningar som påverkar säkerhetsmyndigheternas förmåga att trygga svenskspråkiga personers språkliga rättigheter.

Utbildningen av svenskkunnig yrkespersonal är en sådan väsentlig åtgärd. Det är också viktigt att säkerhetsmyndigheternas yrkesinriktade utbildning överlag synliggör språkliga rättigheter och skyldigheter enligt grundlagen och språklagstiftningen samt betydelsen av service på landets nationalspråk. Det är därtill av vikt att alla studerande får undervisning om bland annat Finlands tvåspråkighet och språkförhållanden, landskapet Ålands särställning och den nordiska förankringen. Detta är samtidigt ägnat att öka studerandenas insikter om varför myndigheterna ska kunna bemöta invånarna på både finska och svenska inom sin verksamhet.

Folktinget konstaterar slutligen att regeringen enligt regeringsprogrammet och statsrådets aktuella redogörelse ska se till att de språkliga rättigheterna tillgodoses i säkerhetsmyndigheternas verksamhet i praktiken. För att denna målsättning ska kunna förverkligas är det nödvändigt att regeringen vidtar kraftfulla och långsiktiga åtgärder. Avsikten är att en ny nationalspråksstrategi ska antas i form av ett principbeslut av statsrådet före slutet av år 2021, vilket bör ses som ett viktigt led i detta arbete.

Folktinget hänvisar till de ställningstaganden som ingår i detta yttrande och ber riksdagens förvaltningsutskott uppmärksamma dessa i sitt betänkande.

Helsingfors den 28 oktober 2021

SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Christina Gestrin
folktingssekreterare

Mats Brandt
ordförande
Folktingets förvaltningsutskott

Kristina Beijar
sakkunnig i förvaltningsärenden